

۲۰۱۵/۰۸/۱۰

داکتر محمد نعیم اسد

به دنباله «قاموس اقتصادی»

یک تبصره ضروری: معلوماتی را که به ارتباط قاموس اقتصادی اثر شاد روان پوهنوال محمد عارف غوثی به دانشمند محترم جناب دکتورسید عبدالله کاظم عرضه داشته ام، دو اشتباه دارد که قابل تصحیح می باشد: اول: غیاب لغات باید به «قاموس علوم اقتصادی المانی (انگلیسی) - دری» تبدیل گردد و دوم این قاموس تحت سرپرستی داکتر محمد امین برین زوری به چاپ نرسیده، بلکه توسط یک کمیته کاری پوهنخی اقتصاد کابل به سلسله تراجم آثار علمی این پوهنخی و به حمایه تیم توأمیت آلمانی که در آن جناب دکتور برین زوری همکاری داشته است به چاپ رسیده است.

به دنباله مقالات پرمحتوی دانشمندان گرامی و عزیز آقایان دکتور سید عبدالله کاظم و پوهاند محمد بشیر دودیال، می خواهم مطالبی مختصر در باره قاموس های اقتصادی که در افغانستان به طبع رسیده است به عرض رسانم. اثر ابتکاری شادروان پوهنوال محمد عارف غوثی اولین قاموسی اقتصادی است که در سال 1340 هـ ش برای اولین مرتبه در افغانستان چاپ شده است. این اثر ابتکاری نه تنها ترجمه اصطلاحات اقتصادی به لسان دری می باشد، بلکه اصطلاحات طور موجز، دقیق و عام فهم هم تعریف شده است. در حالی که در ایران شبیه این قاموس ده سال بعد از طرف یکی از استادان ورزیده علوم اقتصادی، دکتور منوچهر اقبال به نشر رسید.

در سال 1349 قاموس دیگر اقتصادی از لسان های آلمانی و انگلیسی به همکاری تیم توأمیت آلمانی در کابل توسط یک کمیته (به همکاری دکتور محمد امین برین زوری - معلومات شخصی- و آقای امان الدین امیرپور) به تعداد محدود و به قطع و صحافت گسندنر با داشتن 8516 اصطلاح اقتصادی به دوجلد به نشر رسید. در این قاموس یک قسمت اصطلاحات حسابداری از قاموس مسلکی امور حسابی که توسط تیم داکتر هندریکسن مشاور وزارت پلان افغانستان در سال 1348 ترتیب شده بود، استفاده شد است. خصوصیت این قاموس در این است که شامل یک تعداد اصطلاحات خاص علم اقتصاد تصدی (علم اقتصاد فعالیت گاه و یا علم اقتصاد تثبیت گاه و یا مایکرواکنومی) می باشد و تعدادی از آن طور خلاصه هم تعریف شده است.

در سال 1353 چاپ دوم اثر مبتکر شادروان پوهنوال دکتور محمد عارف غوثی باتغییرات و افزودی ها مطابق به انکشاف علوم اقتصادی با قطع و صحافت بهتر توسط مطبعه دولتی به چاپ رسید. متأسفانه با فوت این دانشمند عالیقدر چاپ های بعدی موازی با انکشاف ساحات مختلف و تیوریهای جدیدی اقتصادی (چه در رشته اقتصاد کلان یا اقتصاد ملی و چه در اقتصاد تصدی) قطع گردید و آرمان استاد مرحوم غرض تداوم چاپ مجدد تحقق نیافت.

در ظرف 40 سال گذشته افغانستان در اثر جنگ های خانمانسوز از نگاه مادی و معنوی تخریب شد و میلیون ها افغانها به شمول دانشمندان علمی و مسلکی مجبور به ترک وطن آبائی خویش شده و به حیث مهاجر به کشور های مختلف آواره شدند. برهم خوردن شیرازه ئی اجتماعی و اقتصادی در افغانستان باعث شد تا در موسسات تحصیلات عالی افغانستان در قسمت تحقیقات و تحریر آثار علمی توجه کمتر صورت گیرد. صرف در سال 1999 هـ ش (2010 ع) یگانه قاموس اقتصادی از لسان های انگلیسی و آلمانی به لسان دری و پشتو (آنهم خارج از کشور عزیز) از طرف دکتور عبدالسمیع نور به حمایه انستیتوت تیوری و سیاست انکشاف اقتصادی یونورستی بوخوم به چاپ رسید. این قاموس یک قدم مثبت برای مطالعه و استفاده آثار اقتصادی انگلیسی و آلمانی و آثار اقتصادی ترجمه شده ئی که توسط انستیتوت متذکره به عمل آمده بود، تسهیلات فراوانی را فراهم کرد؛ اما نسبت اینکه در این قاموس اصطلاحات تعریف نشده است، ساحه استفاده آن محدود میباشد، و نیازمندی محصلان و استادان برای فهم دقیق متون کتاب های انگلیس و آلمانی کاملاً بر آورده شده نمی تواند، طوریکه قاموس اقتصادی مرحوم عارف غوثی و قاموس اقتصادی توأمیت آلمانی بر آورده می ساخت. زیرا این دو قاموس کاملاً نایب بوده و در افغانستان به ندرت پیدا می شوند.

در همین زمان در ایران هزاران کتب و مقاله در علوم مختلفه و در ساحات متعدد اقتصادی از لسان های انگلیسی، فرانسوی و از آلمان (به ندرت) به فارسی ترجمه شده است و موازی به آن اصطلاحات انگلیسی، فرانسوی، آلمان

تحت «فرهنگ علوم اقتصادی» به چاپ رسیده است که مطابقت به فهم و هدف نویسنده و طرز العمل و به کار برد آن در ایران می کند و در افغانستان نسبت نبود اصطلاحات معادل دری و پشتو استفاده، فهم و درک آثار جدید تألیف و ترجمه شده نئی علوم اقتصادی ایرانی، برای علاقمندان افغانی مشکل و یا غیر قابل فهم می باشد (به استثنای افغان هائی تعلیم یافته در ایران)

در سال 1351 ش اولین قاموس علم اقتصاد تحت عنوان «فرهنگ علوم اقتصادی» از طرف دکتور منوچهر اقبال، دانشمند مشهور اقتصاد ایرانی به شیوه قاموس اقتصادی شادروان عارف غوثی به نشر رسید که یکی از منابع علمی این فرهنگ را قاموس اصطلاحات اقتصاد شادروان تشکیل میدهد. این فرهنگ در سال 1384 ش برای نهمین رعایت تغییرات و تحولات دهه های 60،70 و 80 هـ ش در ساحات مختلفه اقتصادی به چاپ رسید. تعداد صفحات این فرهنگ به 1355 صفحه رسیده دارای بیشتر از بیست هزار اصطلاحات اقتصادی با تعریف موجز می باشد. خصوصیت دیگر این فرهنگ همانا اصلاح اشباهات گذشته می باشد. مثلاً Economy Growth به معنی رشد اقتصادی و Cost به معنی مصرف تعریف شده است.

پیشنهاد محترم پوهاند دودیال مبنی بر چاپ قاموس اصطلاحات پشتو قابل پشتیبانی و تقدیر است؛ زیرا این اقدام علمی انگیزه لازمی و مناسب را برای سایر استادان علوم اقتصادی در داخل و خارج کشور تشکیل می دهد و زمینه را برای چاپ یک قاموس جامع اقتصادی که حتی تمام ساحات علم اقتصاد و یا قاموس های اختصاصی که یک یا چند رشته محدود اقتصاد را در برگیرد، فراهم می سازد. شخصاً جلد دوم قاموس اصطلاحات علوم اقتصادی که از طرف پوهنهی اقتصاد کابل به حمایه تیم توأمیت آلمانی به طبع رسیده است و به اختیارم قرار دارد به پوهنهی اقتصاد پوهنتون ننگرهار اهدا نمایم. کوشش میکنم تا جلد اول را پیدا کرده و آنرا هم به پوهنهی یاد شده تقدیم نمایم (انشاءالله به همین زودی ها جناب دکتور یحیی وردک جلد دوم با به افغانستان می آورد).

به تاسی تحقق یابی آرمان و وصیت علمی شادروان پوهنوال محمد عارف غوثی و پیشنهاد محترم پوهاند دودیال به عقیده ام معقول و بهتر خواهد بود تا ابتکار تهیه، جمع آوری و چاپ قاموس جامع و یا قاموس های (اختصاصی) پیشنهاد شده نئی محترم پوهاند دودیال از طرف مرکز ملی پالیسی تحقیقاتی پوهنتون کابل که از بدو تاسیس الی حال خدمات بس ارزنده را در قسمت چاپ تعدادی از آثار علمی و تحقیقی استادان به لسان های ملی پشتو دری انجام داده است به عهده گرفته شود. به این ارتباط ایجاب می کند تا پلان یا برنامه کوتاه و دراز مدت طرح شود. در پلان کوتاه مدت، پیشنهاد می شود تا قاموس های موجوده که نایاب اند، مجدداً به چاپ رسیده و بدسترس تمام موسسات تحصیلات عالی (دولتی و خصوصی) قرار داده شود. پلان درازمدت باید با یک ستراتیژی معین و دقیق به اساس محتویات قاموس موجوده طرح و تطبیق گردد. به مرکز ملی پالیسی تحقیقات پوهنتون کابل صلاحیت داده شود، تا برای تحقق یابی این پروژه کمیته نئی تشکیل نماید که مرکب از استادان مجرب و متخصص اقتصادی (در صورت لزوم متخصصین حقوق تجارت و حقوق مالی) داخل کشور باشد. استادان و مخصصین خارج از کشور می توانند هم در این پروژه عملاً اشتراک نمایند و اصطلاحات رشته تخصصی خویشرا ترتیب و تعریف نموده غرض استفاده، انسجام و هم آهنگی به مرکز ملی پالیسی تحقیقاتی ارسال دارند. این مرکز وظیفه داشته باشد تا بودجه مصارفی و تمویلی این پروژه را ترتیب نماید. وزارت تحصیلات عالی، موسسات تحصیلات عالی خصوصی افغانستان، انستیتوت تیوری و سیاست انکشاف اقتصادی یونیورسیتی بوخوم، جمعیت پوهنتون های آلمانی و افغانی و بنیاد کنراد ادنور (حمایه کننده مرکز ملی تحقیقاتی پوهنتون کابل) باید تمویل مصارف این پروژه را به عهده گیرند. پوهنتون کابل و جمعیت پوهنتون های آلمانی و افغانی باید از جریان و تطبیق این پروژه به صورت مشترک مراقبت نمایند. هدف این پیشنهاد این است تا یک قاموس جامع و یا قاموس های اختصاصی مطابق با در نظر داشت معلومات جدید اقتصادی و شرایط افغانستان به نشر رسیده و نیازمندی های علمی و تحقیقی محصلان، استادان و سایر علاقمندان اقتصاد را مرفوع نماید.

و من الله التوفیق

د پانوی شمیره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوای. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپیکنی د لیکنیزې ښې پازوالې د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ